

Наші земляки

до 110-річчя з дня народження Л. Ю. Биковського
(23 квітня 1895 р. – 11 січня 1992 р.)

В 2005 році виповнилося 110 років з дня народження Левка Юстимовича Биковського, нашого земляка — видатного діяча української культури, відомого книгознавця, дослідника.

Творчий доробок Л. Ю. Биковського складають понад 450 праць, значну частину з яких вчений присвятив питанням книгознавства, бібліотекарства, бібліографії.

Як книгознавцем, ним були досліджені різні аспекти книжкової справи зарубіжних країн, зокрема, Польщі, Чехо-Словаччини, Німеччини, Сполучених Штатів Америки.

Биковський один з перших розробив основи української державної книжкової політики.

Проблеми бібліотекознавства представлені працями про педагогічні аспекти діяльності бібліотек, підготовку кадрів, організацію вивчення історії бібліотечної справи в Україні.

Великий інтерес становлять і публікації з теоретичних питань бібліографії.

Левко Юстимович брав активну участь в розбудові Української Національної бібліотеки. Понад 16 років працював у Варшавській міській публічній бібліотеці, 10 років був співробітником Денверської публічної бібліотеки (США). Він заснував і впорядкував бібліотеку Української Господарської Академії у Чехо-Словаччині.

Як ми бачимо, основна частина життя Биковського пройшла за межами рідного краю. Але дитинство та юнацькі роки Левка Юстимовича нерозривно пов'язані із нашим, пині вже, Звенигородським краєм.

До 17 років з дня свого народження молодий Лев Биковський проживав у цьому мальовничому куточку України.

На ті часи частина сучасної Звенигородщини належала наміснику Галичини графові А. Потоцькому, зокрема йому належала й Вільхівецька цукроварня (заснована ще в 1844 році — одна з найдавніших на Україні).

Ось у цьому фабричному містечкові Вільхівець у сім'ї економа, міщанина римокатолицького віровизнання Юстима Петровича Биковського та його дружини Анни Федосіївни Славінської (православного віросповідання) народився 10 квітня (за старим стилем) 1895 року син, який був охрещений в православному обряді настоятелем Вільховецької Православної Троїцької церкви, священиком Павлом Шиманським та одержав ім'я Лев.

Левко був першою улюбленою дитиною в сім'ї Биковських. Він був сином двох культур — української та польської.

Саме про дитячі роки, атмосферу того часу хотілося б розповісти більше.

Через рік після народження у 1897 році другої дитини у сім'ї Биковських, дочки Софії Юстима Петровича призначають спочатку лісничим у лісництво "Жидівське", а через два роки родина переїхала на лісництво "Привороття", яке було найбільшим з-поміж лісництв у Звенигородських маєтках графа Потоцького. (Воно налічувало 2000 десятин лісового простору).

Крім Левка та Софійки у подружжів Биковських було ще трое дітей: дочка Оля, син Петрусь та найменша донечка Галинка.

Оля та Петрусь померли у дитячому віці. Вони були поховані на цвинтарі с. Попівки, до якого формально належало лісництво "Привороття".

З лісництвом "Привороття" пов'язані перші найсвітліші, свідомі спогади малого Левка: будиночок лісника, який потопав у зелені лісу, батьківське господарство, наймити, відвідини церкви в с. Попівці під час Великого посту, поїздки з татком та всією родиною до костьола в м. Звенигородка. Левко був закоханий у природу рідного краю, культуру українського народу.

"Ще з раннього дитинства мене виклисувала і виховувала українська пісня. Її мистецтво — благодійний вплив я вже сприймав свідомо. Моя мама співала, наймички співали, сестри підтягували за ними, а в лісі співали дівчата-робітниці" — писав з любов'ю Лев Юстимович.

Цю любов до України він проніс через все життя.

Першу науку Левко здобув вдома. Спочатку мама навчала свого улюбленця російської абетки, вчила писати, читати та рахувати. В домі можна було часто почути й польську мову.

Далі Левка та Софійку навчала грамоти старенька вчителька полячка пані Раденька, яку батьки наймали за невелику платню.

Пізніше з дітьми займалася більш кваліфікована вчителька Юзефа Заборовська.

Левко любив читати українські, російські та польські книги. Його загальним ідеалом став Олександр Македонський, а улюбленим героєм — козацький полковник Іван Богун.

Після закінчення хатнього навчання влітку 1904 року дев'ятирічний Левко разом зі своєю вчителькою Юзефою Заборовською вирушає в м. Київ до Реальної школи на іспити. Ці іспити офіційно засвідчували початкову освіту хлопця і давали змогу на подальше навчання.

Влітку 1905 року на підставі іспитового свідоцтва Київської Реальної школи Левка було зараховано до підготовчого класу Звенигородської комерційної школи (засновником школи був місцевий купець, поважна та шанована в місті людина М. П. Пахлов та очолюваний ним Батьківський комітет).

Хатня підготовка буда дуже доброю і Левка через декілька тижнів перевели до I класу школи. (Першим директором школи був призначений заслужений педагог з Києва Яків Михайлович Ковалевський — історик за фахом).

Комерційну школу Лев Биковський закінчив зі срібною медаллю у 1912 році. Потім Лев Юстимович здобув вищу освіту в Політехнічному та Лісничому інститутах в м. Петрограді.

Одного разу в 1913 році під час поїздки до тітки, що проживала біля Москви, Лев Юстимович заїхав до свого земляка професора А. Кримського, який працював на той час в Лазаревському Інституті Східних мов. То була перша їхня зустріч.

З осені 1915 р. Биковський перебував на військовій службі, як десятник військово-шляхового відділу Міністерства внутрішніх справ на російсько-німецькому фронті. Російська революція 1917 року застала Льва Биковського на російсько-турецькому фронті в м. Трапезунді, в Туреччині.

На ті часи припадає початок його журналістської та активної політичної діяльності. Биковський встановлює контакт з Центральною Радою і Генеральним військовим комітетом, бере участь у початковій українізації Чорноморського флоту, перебуваючи в м. Севастополі.

Після виведення у 1918 році російських військ з Трапезунду, Биковський приїздить до Києва, де працює урядовцем Міністерства закордонних справ, приймає активну участь у розбудові Української держави.

Він також працює секретарем та книгарем у видавничому товаристві "Друкар", стає штатним працівником Всенародної національної бібліотеки України. Саме йому належить право першості публікації про Національну бібліотеку України. Ним було написано понад 20 статей про цей заклад.

Подальші події в Україні змусили Л. Биковського залишити Батьківщину. Далі були Польща (1921 рік) навчання у Варшавському університеті на курсах бібліотекознавства при Варшавській міській публічній бібліотеці; Чехо-Словаччина (навчання в Українській господарській академії на економічно-кооперативному факультеті).

В Чехо-Словаччині він готує до друку як автор і редактор три збірки "Українського книгознавства", видає ність власних праць з теорії та практики книгознавства в заснованій ним серії "Книгозібрання Українського бібліографічного Мікроба".

Через п'ять років Л. Ю. Биковський повернувся знову до Польщі, де прожив до кінця 40-х років. Працював у Варшавській міській публічній бібліотеці, спочатку завідуючим відділом комплектування, а з 1942 по 1944 рік — її директором.

Український вчений зробив гідний внесок у розвиток польського книгознавства і бібліотекознавства.

Биковський брав активну участь у діяльності українських наукових і культурних осередків. Був одним з організаторів Українського Чорноморського Інституту, а згодом сприяв створенню Українських Суходолового та Океанічного Інститутів.

У перші повоєнні дні Л. Ю. Биковський опинився у таборах для емігрантів у Німеччині. В цій країні він прожив три роки, займаючись журналістикою. Там він видав ряд книгознавчих праць.

Влітку 1948 року вчений переїхав до Сполучених Штатів Америки. Проживав спочатку в Нью-Йорку, був одним із засновників Української Вільної Академії Наук

США, секретарем її Книгознавчої комісії, працював у Чорноморській комісії.

У 1954 році Левко Юстимович з Дружиною Марією переїхав до Денвера (США), у тому ж році заснував Денверську групу Української Вільної Академії Наук, основним напрямком якої було вивчення історії української науки, культури і техніки, а також сучасних досягнень наукових осередків Академії.

У США Левко Биковський продовжував займатися наукою та дослідницькою діяльністю в галузі книгознавства.

Тут побачили світ його такі ґрунтовні праці як "Українські книгознавчі періодики, збірники першої половини ХХ століття", бібліографії: "У службах української книжці", "Книгарні-бібліотеки-Академія" та ін.

Цікавими є його спогади, в яких відображені важливі події культурного та політичного життя українського народу. Серед них: "Від Привороття до Трансзунду" (1895-1918), "На кавказько-турецькому фронті" (1916-1918), "Веймарські часи", "Польське повстання в Варшаві 1944 року" та багато інших.

У 1971 році професорською радою економічного факультету Українського техніко-господарського інституту (США) Л. Ю. Биковському було присвоєно ступінь доцента в галузі книгознавства.

Перебуваючи в довгій еміграції Левко Биковський палко любив свою батьківщину — Україну, його ніколи не залишала ідея українського простору. Куди б не закидала його доля, там він завжди створював навколо себе маленьку Україну в пам'ять про свій рідний край, до якого мріяв повернутися все життя.

Не судилося Л. Ю. Биковському повернутися сюди, на батьківщину.

11 січня 1992 року Левко Юстимович помер у Денвері (Колорадо, США).

С. Я. Поліщук,
учитель Рижанівської школи І-ІІІ ступенів.